

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 56.011/3
van 15 april 2014

avis 56.011/3
du 15 avril 2014

over

sur

een ontwerp van koninklijk
besluit 'tot wijziging van het
koninklijk besluit van
30 november 1976 tot
vaststelling van het tarief voor
akten van
gerechtsdeurwaarders in
burgerlijke en handelszaken en
van het tarief van sommige
toelagen'

un projet d'arrêté royal 'portant
modification de l'arrêté royal
du 30 novembre 1976 fixant le
tarif des actes accomplis par
les huissiers de justice en
matière civile et commerciale
ainsi que celui de certaines
allocations'

Op 8 april 2014 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Justitie verzocht binnen een termijn van vijf werkdagen een advies te verstrekken over een ontwerp van koninklijk besluit ‘tot wijziging van het koninklijk besluit van 30 november 1976 tot vaststelling van het tarief voor akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen’.

Het ontwerp is door de derde kamer onderzocht op 10 april 2014. De kamer was samengesteld uit Jo BAERT, kamervoorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Wouter PAS, staatsraden, en Annemie GOOSSENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Frédéric VANNESTE, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jo BAERT, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 15 april 2014.

*

Le 8 avril 2014, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par la Ministre de la Justice à communiquer un avis, dans un délai de cinq jours ouvrable, sur un projet d'arrêté royal ‘portant modification de l'arrêté royal du 30 novembre 1976 fixant le tarif des actes accomplis par les huissiers de justice en matière civile et commerciale ainsi que celui de certaines allocations’.

Le projet a été examiné par la troisième chambre le 10 avril 2014. La chambre était composée de Jo BAERT, président de chambre, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Wouter PAS, conseillers d'État, et Annemie GOOSSENS, greffier.

Le rapport a été présenté par Frédéric VANNESTE, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jo BAERT, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 15 avril 2014.

*

1. Volgens artikel 84, § 1, eerste lid, 3°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, moeten in de adviesaanvraag de redenen worden opgegeven tot staving van het spoedeisende karakter ervan.

In het onderhavige geval wordt het verzoek om spoedbehandeling gemotiveerd door de omstandigheid dat

“de huidige regeling vervat in het Koninklijk besluit van 30 november 1976 uitgaat van de oude arrondissementele indeling die vanaf 1 april 2014 niet langer bestaat en het bestaande systeem dan ook niet meer zal kunnen toegepast worden in de praktijk vanaf die datum”.

*

2. Overeenkomstig artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, heeft de afdeling Wetgeving zich moeten beperken tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de voorgeschreven vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING EN RECHTSGROND VAN HET ONTWERP

3. Het om advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit strekt tot de vervanging, met terugwerkende kracht tot 1 april 2014, van artikel 15, eerste lid, 4°, van het koninklijk besluit van 30 november 1976 ‘tot vaststelling van het tarief voor akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen’.

Het gaat om een aanpassing van de vaste vergoeding voor reiskosten die voor (de betekening van) ieder origineel van een akte door een gerechtsdeurwaarder mag worden aangerekend. In de geldende regeling wordt die vergoeding bepaald volgens het gerechtelijk arrondissement waar het kantoor van de gerechtsdeurwaarder gevestigd is. Sedert de inwerkingtreding op 1 april 2014 van de wet van 1 december 2013 ‘tot hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een grotere mobiliteit van de leden van de rechterlijke orde’ is het aantal gerechtelijke arrondissementen teruggebracht van 27 tot 12,¹ zodat een herziening van de te wijzigen bepaling zich opdringt. In de ontworpen regeling wordt de vergoeding voor reiskosten niet langer bepaald volgens het gerechtelijk arrondissement waar het kantoor van de gerechtsdeurwaarder gevestigd is, maar volgens het gerechtelijk kanton waar de betekening van de akte geschiedt.

4. De rechtsgrond voor het ontworpen besluit wordt geboden door artikel 522, § 1, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals die bepaling opnieuw is ingevoerd bij artikel 2 van de wet van 7 januari 2014 ‘tot wijziging van het statuut van de gerechtsdeurwaarders’.

¹ Vergelijk artikel 4 van het bijvoegsel bij het Gerechtelijk Wetboek, zoals dat gold vóór en vanaf 1 april 2014.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 1

5. In het ontworpen artikel 15, eerste lid, 4°, van het koninklijk besluit van 30 november 1976 wordt binnen elk van de nieuwe, uitgebreide gerechtelijke arrondissementen een onderscheid gemaakt tussen verschillende groepen van kantons.

Wat bijvoorbeeld het gerechtelijk arrondissement gevormd door de gerechtelijke kantons van de provincie West-Vlaanderen betreft,² blijkt uit het ontwerp dat er vier verschillende tarieven zijn. De vaste vergoeding bedraagt immers:

- 9,79 euro indien de betekening geschiedt in één van de vier kantons van Brugge, in één van de twee kantons van Oostende, de kantons Tielt of Torhout;

- 7,24 euro indien de betekening geschiedt in het eerste kanton Ieper, in het tweede kanton Ieper-Poperinge of in het kanton Wervik;

- 7,11 euro indien de betekening geschiedt in de kantons Harelbeke, Izegem, in één van de twee kantons van Kortrijk, in de kantons Menen, Roeselare of Waregem;

- 6,64 euro indien de betekening geschiedt in de kantons Diksmuide of Veurne-Nieuwpoort.

Gelet op de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zal voor die verschillende behandeling tussen de gerechtsdeurwaarders naargelang van het kanton waar de betekening geschiedt, een redelijke verantwoording gegeven moeten kunnen worden. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld, rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betrokken maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

6. Krachtens de thans nog geldende regeling is het criterium van onderscheid voor het bepalen van de forfaitaire reisvergoeding, het (oude) gerechtelijk arrondissement waar het kantoor van de gerechtsdeurwaarder gevestigd is, terwijl bij de ontworpen regeling wordt uitgegaan van een ander criterium, namelijk het kanton waar de betekening geschiedt.

In verband met het vervangen van het aanknopingspunt “vestigingsplaats van het kantoor” door het criterium “plaats waar de betekening gebeurt”, verklaarde de gemachtigde het volgende:

“Met de wetswijziging wensen we te vermijden dat de loutere vergroting van de arrondissementen leidt tot een verzwaring van de kost voor de burger. Opdat de vergroting minstens budgettair neutraal is voor de burger kan niet langer gewerkt worden met de plaats van vestiging van het kantoor. Dit zou er immers toe kunnen leiden dat een gerechtsdeurwaarder gevestigd in Turnhout nu (vanaf 1 april) in Antwerpen kan gaan

² Artikel 4, 7., van het bijvoegsel bij het Gerechtelijk Wetboek.

betekenen en daarvoor een hogere reisvergoeding ontvangt dan indien een gerechtsdeurwaarder gevestigd in Antwerpen datzelfde stuk zou gaan betekenen (omwille van het hogere forfait voor Turnhout). Voor 1 april zou de burger daarvoor de lagere reisvergoeding hebben dienen te betalen (omdat enkel een gerechtsdeurwaarder uit het arrondissement Antwerpen kon gaan betekenen). Opdat de lagere reisvergoeding voor de burger van toepassing blijft, dient uitgegaan te worden van de plaats van betekening als aanknopingspunt.

Een gerechtsdeurwaarder heeft een bij MB vastgelegde standplaats en een bij KB vastgelegd werkterrein (arrondissement). Zolang hij beiden respecteert, staat het hem vrij om akten te betekenen in verschillende kantons met verschillende reisvergoedingen. Juist door te werken met de plaats van betekening als aanknopingspunt, zal dit voor de burger geen meerkost met zich meebrengen.”

Zowel in de thans nog van kracht zijnde regeling als in de ontworpen regeling komt het erop neer dat het uitgangspunt voor het bepalen van het kostenforfait de (gemiddeld) af te leggen afstand is.³

7. De gemachtigde heeft ook verduidelijkt dat het criterium van onderscheid niet willekeurig is gekozen:

“De selectie van groepen van kantons is niet willekeurig, maar komt exact overeen met de vroegere (voor 1 april) indeling van de gerechtelijke arrondissementen. Hierdoor blijft de overgang naar grotere arrondissementen kostenneutraal voor de burger.”⁴

Om verder te gaan met het voorbeeld van het nieuwe gerechtelijk arrondissement West-Vlaanderen: dat bestond tot 31 maart 2014 uit vier gerechtelijke arrondissementen, namelijk de gerechtelijke arrondissementen Brugge, Ieper, Kortrijk en Veurne. De nieuwe tarieven zijn per groep van kantons bepaald en elk van die groepen komt overeen met een van de voormalige gerechtelijke arrondissementen binnen de provincie West-Vlaanderen. Sedert 1 april 2014 vormen al die kantons samen één gerechtelijk arrondissement.

8. Sedert 1 april 2014 is de actieradius van de in functie zijnde gerechtsdeurwaarders niet langer beperkt tot het (oude) gerechtelijk arrondissement waar hun kantoor gevestigd is, doch verruimd tot het nieuwe, uitgebreide gerechtelijk arrondissement.⁵ Door die grotere actieradius zal het gemiddeld aantal af te leggen kilometer onvermijdelijk stijgen, wat normaal tot een verhoging van de vaste vergoeding voor reiskosten zou moeten leiden. Dat is echter niet het geval.

³ Volgens de thans geldende regeling is er een forfaitaire kostenvergoeding op grond van de standplaats van het kantoor (de afstand is dan die tussen de standplaats en de plaats van betekening, om het even waar in het ressort van de gerechtsdeurwaarder), terwijl in de ontworpen regeling de forfaitaire kostenvergoeding wordt bepaald op grond van de plaats van betekening (de afstand is ook in dat geval die tussen de plaats van betekening en de standplaats, om het even waar het kantoor van de gerechtsdeurwaarder binnen het gerechtelijk arrondissement is gelegen).

⁴ Dat de ontworpen regeling niet echt kostenneutraal is, blijkt verder *sub* 11.

⁵ Krachtens artikel 516, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek mag een gerechtsdeurwaarder zijn ambtelijke taken slechts uitoefenen in het gerechtelijk arrondissement dat bij het koninklijk besluit tot benoeming is bepaald. Echter, op grond van de overgangsregeling vervat in artikel 161 van de wet van 1 december 2013 zijn de gerechtsdeurwaarders die op 1 april 2014 in functie waren, van rechtswege bevoegd in het uitgebreide arrondissement, zonder nieuwe benoeming en met behoud van hun standplaats.

Daarover om uitleg verzocht, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“De nieuw voorgestelde regelgeving wijzigt de bestaande tarieven niet (bedoeling om kostenneutraal te zijn voor de burger), en dit zijn dus exact dezelfde tarieven als onder de oude reglementering.

De reisvergoeding dient tot vergoeding van een afgelegd traject en kan dus niet gelijk zijn voor alle gerechtsdeurwaarders, die allen een andere standplaats hebben. Wel is het zo dat deze tarieven forfaits zijn per gebiedsomschrijving, in plaats van de vergoeding van reële afgelegde kilometers. De forfaits reflecteren echter wel een gemiddelde reële kost, en zijn het resultaat van een berekening van de gemiddelde reiskost rekening houdend met het gemiddeld aantal kilometers dat een gerechtsdeurwaarder aflegt om een exploot te gaan betekenen, binnen een specifieke gebiedsomschrijving. Dit verklaart bijvoorbeeld waarom het tarief voor Turnhout hoger is dan dat voor Antwerpen (langere afstanden te overbruggen). Er is dus een duidelijk verband tussen reële kost voor de gerechtsdeurwaarder en tarief. Alle gerechtsdeurwaarders die een exploot betekenen bij persoon X binnen gebiedsomschrijving Y worden op dezelfde manier behandeld.”

De nieuwe realiteit is echter die van de grotere gerechtelijke arrondissementen, waaraan de actieradius van de gerechtsdeurwaarders is aangepast. Aangezien die op verdere afstand dan voorheen betekeningen kunnen doen, kan het niet anders dan dat het gemiddeld aantal kilometer dat een gerechtsdeurwaarder aflegt om een exploot te gaan betekenen sedert 1 april 2014 is toegenomen. Indien ervoor wordt geopteerd om de kosten voor de burger niet te laten stijgen, kan dit niet anders betekenen dan dat de gerechtsdeurwaarders een relatief lagere vaste vergoeding krijgen. De vraag rijst dan ook of in die omstandigheden de gehanteerde forfaits nog wel in voldoende mate de gemiddelde reële kost reflecteren. Op dit punt zullen de stellers het ontwerp aan een nieuw onderzoek moeten onderwerpen.

9. Ook vanuit een ander oogpunt is de ontworpen regeling problematisch. Door de vaste vergoeding voor reiskosten uit de thans geldende regeling, die is bepaald op grond van de berekening van de gemiddelde reële kost van het gemiddeld aantal afgelegde kilometer *binnen de oude gerechtelijke arrondissementen*, zonder meer van toepassing te maken voor de uitgebreide gerechtelijke arrondissementen, kan de onderscheiden behandeling per groep van kantons niet meer deugdelijk worden verantwoord op basis van de vroegere berekeningen. De verantwoording gegeven door de gemachtigde zou wel kunnen worden aanvaard indien, gelet op de nieuwe realiteit, de gemiddelde reële kost opnieuw zou zijn bepaald *per uitgebreid gerechtelijk arrondissement*.

Door niet uit te gaan van de nieuwe realiteit en niet per uitgebreid gerechtelijk arrondissement een vaste vergoeding te bepalen, heeft de ontworpen regeling vreemde gevolgen. Zo krijgt de gerechtsdeurwaarder gevestigd in Dinant, die een akte betekent in Namen, daarvoor een vaste vergoeding van 8,97 euro, terwijl aan een gerechtsdeurwaarder die in Namen is gevestigd en een akte betekent in Dinant, een vaste vergoeding van 14,23 euro toegekend wordt. Voor sommige gerechtsdeurwaarders zal het derhalve aantrekkelijker zijn om buiten het oorspronkelijke ressort betekeningen te doen dan voor andere.

10. Het besluit uit het voorgaande is dat de ontworpen regeling zal moeten worden aangepast, door de vaste vergoeding te herzien, rekening houdende met het gemiddeld aantal kilometer dat een gerechtsdeurwaarder aflegt om een exploot te gaan betekenen *en dit rekening*

houdend met de nieuwe indeling in gerechtelijke arrondissementen. Daarbij kan eventueel rekening worden gehouden met het objectieve gegeven dat een gerechtsdeurwaarder die gevestigd is in een verstedelijkt gebied per betekening in dat gebied gemiddeld minder kilometers aflegt dan een gerechtsdeurwaarder die gevestigd is in een minder verstedelijkt gebied. Een regionale differentiatie tussen gerechtsdeurwaarders in het gerechtelijk arrondissement is dus wel mogelijk,⁶ maar die differentiatie moet objectief verantwoord kunnen worden in het licht van het principiële uitgangspunt, namelijk de nieuwe indeling in gerechtelijke arrondissementen.

Artikel 2

11. De ontworpen regeling werkt terug tot 1 april 2014.⁷ In dat verband moet worden opgemerkt dat het verlenen van terugwerkende kracht aan besluiten slechts onder bepaalde voorwaarden toelaatbaar kan worden geacht.

Het verlenen van terugwerkende kracht aan besluiten is enkel toelaatbaar ingeval voor de retroactiviteit een wettelijke grondslag bestaat, de retroactiviteit betrekking heeft op een regeling die, met inachtneming van het gelijkheidsbeginsel, voordelen toekent of in zoverre de retroactiviteit noodzakelijk is voor de continuïteit of de goede werking van het bestuur en daardoor, in beginsel, geen verkregen situaties worden aangetast.

Enkel indien de retroactiviteit van de ontworpen regeling in één van de opgesomde gevallen valt in te passen, kan deze worden gebillijkt.

Dat de nieuwe regeling niet in alle gevallen kostenneutraal is, blijkt uit het volgende voorbeeld. Sinds 1 april 2014 kan een gerechtsdeurwaarder met standplaats te Antwerpen ook betekenen in het kanton Turnhout. Volgens het thans geldende artikel 15, eerste lid, 4°, van het koninklijk besluit van 30 november 1976 wordt aan een gerechtsdeurwaarder wiens kantoor gevestigd is in het “gerechtelijk arrondissement Antwerpen” – te begrijpen als: zoals dat arrondissement was omschreven tot 31 maart 2014 – als forfaitaire vergoeding voor de reiskosten een bedrag van “284 F” of omgerekend 7,04 euro toegekend, terwijl die vergoeding volgens de ontworpen regeling 9,22 euro bedraagt aangezien de plaats van betekening daar doorslaggevend is.

Gelet daarop – en nog afgezien van de praktische problemen die een terugwerking meebrengt voor de gerechtsdeurwaarders en hun klanten – kan de retroactiviteit niet worden aanvaard, en dient ervan te worden afgezien, minstens in de mate de nieuwe tarieven tot een verhoging leiden.

Het verlenen van terugwerkende kracht aan de nieuwe regeling is evenwel niet nodig. De geldende regeling kan ook na 1 april 2014 verder worden toegepast. Het is immers

⁶ Deze differentiatie zal er wel niet mogen toe leiden dat de verplaatsing tussen twee plaatsen binnen hetzelfde gerechtelijk arrondissement – enerzijds de standplaats van het kantoor van de gerechtsdeurwaarder en anderzijds de plaats waar de betekening geschiedt – verschillend gehonoreerd wordt naargelang de richting van de verplaatsing (bv. van Dinant naar Namen, of andersom).

⁷ Gelet daarop zou in artikel 2 van het te nemen besluit moeten worden geschreven “heeft uitwerking met ingang van” in plaats van “treedt in werking op”.

duidelijk dat de verwijzing in artikel 15, eerste lid, 4°, van het koninklijk besluit van 30 november 1976 naar de verschillende gerechtelijke arrondissementen, geen verwijzing naar de sedert 1 april 2014 geldende uitgebreide gerechtelijke arrondissementen is.

*

1. Conformément à l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 3°, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la demande d'avis doit indiquer les motifs qui en justifient le caractère urgent.

En l'occurrence, l'urgence est motivée par la circonstance que

« de huidige regeling vervat in het Koninklijk besluit van 30 november 1976 uitgaat van de oude arrondissementele indeling die vanaf 1 april 2014 niet langer bestaat en het bestaande systeem dan ook niet meer zal kunnen toegepast worden in de praktijk vanaf die datum ».

*

2. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, la section de législation a dû se limiter à l'examen de la compétence de l'auteur de l'acte, du fondement juridique et de l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE ET FONDEMENT JURIDIQUE DU PROJET

3. Le projet d'arrêté royal soumis pour avis a pour objet de remplacer, avec effet rétroactif au 1er avril 2014, l'article 15, alinéa 1er, 4°, de l'arrêté royal du 30 novembre 1976 'fixant le tarif des actes accomplis par les huissiers de justice en matière civile et commerciale ainsi que celui de certaines allocations'.

Il s'agit d'une adaptation de l'indemnité fixe de déplacement qui peut être portée en compte pour (la signification de) chaque original d'un acte dressé par un huissier de justice. Dans la réglementation en vigueur, cette indemnité est fixée selon l'arrondissement judiciaire dans lequel est établie l'étude de l'huissier de justice. Depuis l'entrée en vigueur le 1er avril 2014 de la loi du 1er décembre 2013 'portant réforme des arrondissements judiciaires et modifiant le Code judiciaire en vue de renforcer la mobilité des membres de l'ordre judiciaire', le nombre d'arrondissements judiciaires a été ramené de 27 à 12¹, de sorte qu'une révision de la disposition à modifier s'impose. Dans la réglementation en projet, l'indemnité de déplacement n'est plus fixée selon l'arrondissement judiciaire où est établie l'étude de l'huissier de justice mais selon le canton judiciaire où est faite la signification de l'acte.

4. L'arrêté en projet trouve son fondement juridique dans l'article 522, § 1er, alinéa 1er, du Code judiciaire, telle que cette disposition a de nouveau été insérée par l'article 2 de la loi du 7 janvier 2014 'modifiant le statut des huissiers de justice'.

¹ Comparer l'article 4 de l'annexe au Code judiciaire, tel qu'il s'appliquait avant le 1er avril 2014 et à partir de cette date.

EXAMEN DU TEXTE

Article 1er

5. L'article 15, alinéa 1er, 4°, en projet, de l'arrêté royal du 30 novembre 1976 opère dans chacun des nouveaux arrondissements judiciaires étendus, une distinction entre différents groupes de cantons.

En ce qui concerne, par exemple, l'arrondissement judiciaire constitué par les cantons judiciaires de la province de Flandre occidentale², il ressort du projet que quatre tarifs différents s'y sont applicables. L'indemnité fixe s'élève en effet à :

- 9,79 euros si la signification est faite dans un des quatre cantons de Bruges, dans un des deux cantons d'Ostende, dans les cantons de Tielt ou de Torhout ;

- 7,24 euros si la signification est faite dans le premier canton d'Ypres, le second canton d'Ypres-Poperinge ou dans le canton de Wervik ;

- 7,11 euros si la signification est faite dans les cantons d'Harelbeke, d'Izegem, un des deux cantons de Courtrai, dans les cantons de Menin, de Roulers ou de Waregem ;

- 6,64 euros si la signification est faite dans les cantons de Dixmude ou de Furnes-Nieuport.

Eu égard aux articles 10 et 11 de la Constitution, il faudra pouvoir donner une justification raisonnable pour cette différence de traitement entre les huissiers de justice en fonction du canton dans lequel se fait la signification. L'existence d'une telle justification devra s'apprécier au regard de l'objectif et des conséquences de la mesure concernée et de la nature des principes en cause ; le principe d'égalité est violé lorsqu'il n'y a pas de rapport raisonnable de proportionnalité entre les moyens employés et le but visé.

6. En vertu de la réglementation actuellement encore en vigueur, le critère de distinction pour fixer l'indemnité forfaitaire de déplacement est l'(ancien) arrondissement judiciaire dans lequel est établie l'étude de l'huissier de justice, tandis que les dispositions en projet se basent sur un autre critère, à savoir le canton dans lequel est faite la signification.

Au sujet du remplacement du point de référence « lieu d'établissement de l'étude » par le critère « lieu où se fait la signification », le délégué a déclaré ce qui suit :

« Met de wetswijziging wensen we te vermijden dat de loutere vergroting van de arrondissementen leidt tot een verzwaring van de kost voor de burger. Opdat de vergroting minstens budgettair neutraal is voor de burger kan niet langer gewerkt worden met de plaats van vestiging van het kantoor. Dit zou er immers toe kunnen leiden dat een gerechtsdeurwaarder gevestigd in Turnhout nu (vanaf 1 april) in Antwerpen kan gaan betekenen en daarvoor een hogere reisvergoeding ontvangt dan indien een gerechtsdeurwaarder gevestigd in Antwerpen datzelfde stuk zou gaan betekenen (omwille

² Article 4, 7., de l'annexe au Code judiciaire.

van het hogere forfait voor Turnhout). Voor 1 april zou de burger daarvoor de lagere reisvergoeding hebben dienen te betalen (omdat enkel een gerechtsdeurwaarder uit het arrondissement Antwerpen kon gaan betekenen). Opdat de lagere reisvergoeding voor de burger van toepassing blijft, dient uitgegaan te worden van de plaats van betekening als aanknopingspunt.

Een gerechtsdeurwaarder heeft een bij MB vastgelegde standplaats en een bij KB vastgelegd werkterrein (arrondissement). Zolang hij beiden respecteert, staat het hem vrij om akten te betekenen in verschillende kantons met verschillende reisvergoedingen. Juist door te werken met de plaats van betekening als aanknopingspunt, zal dit voor de burger geen meerkost met zich meebrengen ».

Tant la réglementation actuellement encore en vigueur que la réglementation en projet reviennent à prendre la distance (moyenne) à parcourir³ comme point de départ pour la fixation des frais forfaitaires.

7. Le délégué a également précisé que le critère de distinction n'a pas été choisi d'une manière arbitraire :

« De selectie van groepen van kantons is niet willekeurig, maar komt exact overeen met de vroegere (voor 1 april) indeling van de gerechtelijke arrondissementen. Hierdoor blijft de overgang naar grotere arrondissementen kostenneutraal voor de burger »⁴.

Pour reprendre l'exemple du nouvel arrondissement judiciaire de la Flandre occidentale : celui-ci se composait jusqu'au 31 mars 2014 de quatre arrondissements judiciaires, à savoir les arrondissements judiciaires de Bruges, d'Ypres, de Courtrai et de Furnes. Les nouveaux tarifs sont fixés par groupe de cantons et chacun de ces groupes correspond à un des anciens arrondissements judiciaires dans la province de Flandre occidentale. Depuis le 1er avril 2014, tous ces cantons constituent ensemble un seul arrondissement judiciaire.

8. Depuis le 1er avril 2014, le champ d'action des huissiers de justice en fonction ne se limite plus à l'(ancien) arrondissement judiciaire dans lequel leur étude est établie mais s'étend au nouvel arrondissement judiciaire étendu⁵. Du fait de ce plus grand champs d'action, le nombre de kilomètres moyen à parcourir augmentera inévitablement, ce qui devrait normalement entraîner une hausse de l'indemnité fixe de déplacement. Tel n'est toutefois pas le cas.

Invité à fournir des précisions à ce sujet, le délégué a répondu ce qui suit :

³ La réglementation actuellement en vigueur, prévoit une indemnité forfaitaire sur la base de la résidence de l'étude (la distance est dans ce cas celle entre la résidence et le lieu de la signification, à n'importe quel endroit dans le ressort où instrumente l'huissier de justice), tandis que les dispositions en projet fixent l'indemnité forfaitaire sur la base du lieu de la signification (la distance est également dans ce cas celle entre le lieu de la signification et la résidence, quel que soit l'endroit où est établie l'étude de l'huissier de justice dans l'arrondissement judiciaire).

⁴ On verra plus loin au point 11 que les dispositions en projet ne sont pas sans incidence du point de vue des coûts.

⁵ En vertu de l'article 516, alinéa 3, du Code judiciaire, un huissier de justice ne peut instrumenter que dans l'arrondissement judiciaire déterminé par l'arrêté royal de nomination. Or, sur la base de la mesure transitoire prévue à l'article 161 de la loi du 1er décembre 2013, les huissiers de justice qui étaient en fonction le 1er avril 2014 sont de plein droit compétents dans l'arrondissement étendu, sans nouvelle nomination et y conservent leur résidence.

« De nieuw voorgestelde regelgeving wijzigt de bestaande tarieven niet (bedoeling om kostenneutraal te zijn voor de burger), en dit zijn dus exact dezelfde tarieven als onder de oude reglementering.

De reisvergoeding dient tot vergoeding van een afgelegd traject en kan dus niet gelijk zijn voor alle gerechtsdeurwaarders, die allen een andere standplaats hebben. Wel is het zo dat deze tarieven forfaits zijn per gebiedsomschrijving, in plaats van de vergoeding van reële afgelegde kilometers. De forfaits reflecteren echter wel een gemiddelde reële kost, en zijn het resultaat van een berekening van de gemiddelde reiskost rekening houdend met het gemiddeld aantal kilometers dat een gerechtsdeurwaarder aflegt om een exploot te gaan betekenen, binnen een specifieke gebiedsomschrijving. Dit verklaart bijvoorbeeld waarom het tarief voor Turnhout hoger is dan dat voor Antwerpen (langere afstanden te overbruggen). Er is dus een duidelijk verband tussen reële kost voor de gerechtsdeurwaarder en tarief. Alle gerechtsdeurwaarders die een exploot betekenen bij persoon X binnen gebiedsomschrijving Y worden op dezelfde manier behandeld ».

La nouvelle réalité est cependant celle des arrondissements judiciaires plus étendus auxquels le champ d'action des huissiers de justice a été adapté. Dès lors qu'ils peuvent procéder à des significations sur une distance plus longue qu'auparavant, il est inévitable que le nombre de kilomètres moyen qu'un huissier de justice parcourt pour signifier un exploit soit en augmentation depuis le 1er avril 2014. Si l'on choisit de neutraliser l'augmentation des coûts pour le citoyen, cela signifie évidemment que les huissiers de justice percevront une indemnité fixe relativement moins élevée. La question se pose dès lors de savoir si, dans ces circonstances, les forfaits utilisés reflètent, encore, dans une mesure suffisante, le coût réel moyen. Sur ce point, les auteurs devront soumettre le projet à un nouvel examen.

9. Les dispositions en projet posent également problème sous un autre angle. En appliquant telle quelle, aux arrondissements judiciaires étendus, l'indemnité fixe de déplacement prévue dans la réglementation actuellement en vigueur, qui est déterminée sur la base du calcul du coût réel moyen du nombre de kilomètres moyen parcourus *dans les anciens arrondissements judiciaires*, la différence de traitement par groupe de cantons ne peut plus se justifier valablement sur la base des calculs antérieurs. La justification fournie par le délégué pourrait toutefois être admise si, compte tenu de la nouvelle réalité, le coût réel moyen était à nouveau déterminé par *arrondissement judiciaire étendu*.

Faute de ne pas prendre en considération la nouvelle réalité et de ne pas déterminer une indemnité fixe par arrondissement judiciaire étendu, les dispositions en projet ont des effets singuliers. Ainsi, l'huissier de justice établi à Dinant, qui signifie un acte à Namur, reçoit pour cette prestation une indemnité fixe de 8,97 euros, alors qu'une indemnité fixe de 14,23 euros est accordée à un huissier de justice qui est établi à Namur et qui signifie un acte à Dinant. Pour certains huissiers de justice, il sera dès lors plus attrayant que pour d'autres de délivrer des significations en dehors du ressort initial.

10. On conclura de ce qui précède que la réglementation en projet devra être adaptée par une révision de l'indemnité fixe, qui prend en compte le nombre de kilomètres moyen que parcourt un huissier de justice pour signifier un exploit, *et ce compte tenu de la nouvelle division en arrondissements judiciaires*. À cet égard, on pourrait éventuellement tenir compte de la donnée objective selon laquelle un huissier de justice, établi en zone urbanisée, parcourt dans ce

ressort en moyenne moins de kilomètres par signification qu'un huissier de justice qui est établi dans une zone moins urbanisée. Une différenciation régionale entre les huissiers de justice dans l'arrondissement judiciaire est donc possible ⁶ mais elle doit pouvoir se justifier objectivement au regard du principe de départ, à savoir la nouvelle division en arrondissements judiciaires.

Article 2

11. Les dispositions en projet rétroagissent au 1er avril 2014 ⁷. On observera à cet égard que l'attribution d'un effet rétroactif à des arrêtés ne peut être réputée admissible que sous certaines conditions.

L'attribution d'un effet rétroactif à des arrêtés n'est admissible que lorsque la rétroactivité a une base légale, lorsqu'elle concerne une règle qui accorde des avantages dans le respect du principe de l'égalité, ou dans la mesure où elle s'impose pour assurer la continuation ou le bon fonctionnement de l'administration, et ne porte pas atteinte, en principe, à des situations acquises.

La rétroactivité des dispositions en projet ne peut se justifier que si elle s'inscrit dans une des hypothèses énumérées.

L'exemple qui suit illustre le fait que les nouvelles dispositions ne sont pas, dans tous les cas, sans incidence sur les coûts. Depuis le 1er avril 2014, un huissier de justice ayant sa résidence à Anvers peut également signifier dans le canton de Turnhout. Aux termes de l'article 15, alinéa 1er, 4°, actuellement en vigueur, de l'arrêté royal du 30 novembre 1976, il est alloué à un huissier de justice dont l'étude est établie dans « l'arrondissement judiciaire d'Anvers » – à comprendre comme suit : tel que cet arrondissement était délimité jusqu'au 31 mars 2014 – à titre d'indemnité fixe de déplacement, une somme de « 284 F » ou, convertie en euros 7,04 euros, alors que selon les dispositions en projet, cette indemnité s'élève à 9,22 euros puisque le lieu de la signification y est déterminant.

En conséquence – et indépendamment même des problèmes pratiques qu'une rétroactivité entraîne pour les huissiers de justice et leurs clients – la rétroactivité ne saurait être admise et il convient d'y renoncer, à tout le moins dans la mesure où les nouveaux tarifs entraînent une augmentation.

⁶ Cette différenciation ne pourra toutefois pas aboutir à ce que le déplacement entre deux endroits situés dans le même arrondissement judiciaire – d'une part, la résidence de l'étude de l'huissier de justice et d'autre part l'endroit où est faite la signification – soit rémunéré différemment en fonction de la direction du déplacement (p. ex. de Dinant à Namur ou inversement).

⁷ Eu égard à cette rétroactivité, il y aurait lieu d'écrire à l'article 2 de l'arrêté envisagé « produit ses effets le » au lieu de « entre en vigueur le ».

L'attribution de l'effet rétroactif aux nouvelles dispositions n'est toutefois pas nécessaire. La réglementation en vigueur peut continuer à s'appliquer, également après le 1er avril 2014. Il est clair en effet que la référence que fait l'article 15, alinéa 1er, 4°, de l'arrêté royal du 30 novembre 1976 aux différents arrondissements judiciaires n'est pas une référence aux arrondissements judiciaires étendus en vigueur depuis le 1er avril 2014.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Annemie GOOSSENS

Jo BAERT